

ULUSLARARASI BEDÜZZAMAN SEMPOZYUMU-III

**20. Asırda İslâm Düşüncesinin Yeniden Yapılanması ve
Bedüzzaman Said Nursî**

İlmi Heyet

Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş, Prof. Dr. İbrahim Canan,
Prof. Dr. Suat Yıldırım, Prof. Dr. Ahmet Akgündüz, Prof. Dr. Faris Kaya

Yayına Hazırlayan

Mehmet Paksu

Tercümeleler

Arapça

Veli Sırım, Abdülaziz Hatip, Kenan Demirtaş

İngilizce

Metin Karabaşoğlu

Almanca

Nuriye Uşşak

Dizgi

Nesil Basım Yayın

551 32 25

Baskı, Cilt:

Nesil Matbaacılık A.Ş.

551 32 27

ISBN 975-408-271-5

©

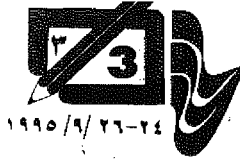
Bu eserin yayın hakkı Nesil Basım Yayın A.Ş.'ye aittir.

◆

Sanayi Cad. Bilge Sk.No: 2

Yenibsona / İSTANBUL

Tel: (0212) 551 32 25 pbx

ULUSLARARASI BEDIÜZZAMAN SEMPOZYUMU

INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON BEDIÜZZAMAN

الذکر العالی بنات الزمان سلف الازمن

24-26 September 1995 İstanbul - TURKEY

BEDIÜZZAMAN'IN TEBLİĞ METODU

HASAN ABBAS ZEKİ*

Yeryüzündeki varlıkların en şerefli ve halifesi olan insandır. İnsanın en şerefli yanı ise, aklı nûruyla ışıklandırın, hisleri ve fikirleri Allah'a itaat konusunda hidayete ulaştırın iman dolu kalbidir. Aklın en önemli vazifesi, ilerlemenin ve medenileşmenin temel direği olan tefekkürdür. Tefekkür ise, en doğru ve en sıhhatli terbiye yolunu doğurur. Böylelikle dünya ve âhirette toplumları mutluluğa yöneltecek yenilikler ortaya koyma melekesi terbiye edilmiş olur.

Milletler ve topluluklar Allah'a iman eden birtakım fertlerin elinde kalkınırlar ve saadete ulaşırlar. Zira bunlar, gayet esaslı metodları takip etmekte, hayatlarını toplumun genel özelliklerini, kalkınmanın keyfiyetini araştırmaya, insanların din ve dünya işlerini gözetmeye hasretmişler, kalplerini ve akillarını bu yüce hedefe mu-sahhar kılmışlardır.

*Dr. HASAN ABBAS ZEKİ

2 Ocak 1917 tarihinde Mısır'ın Porsaid kentinde doğdu.

1938'de Kahire Üniversitesi Ticaret Fakültesinden mezun oldu. 1953'de Washington'da Amerikan Üniversitesinde doktorasını yaptı. Yirmi kadar resmî ve gayr-ı resmî görevler üstlendi. Bazıları şöyle:

1. Washington'da ticârî sekreterlik (1952).
2. B.M.M. üyeliği (1957-1970)
3. Hazine, Kalkınma ve İktisad Bakanlığı (1958-1962).
4. İktisat ve Dış Ticaret Bakanlığı (1965-1972).
5. Uluslararası Şubban-ı Müslimîn Cemiyeti Yüksek Kurulu Başkanı.
6. Dünya İslâmî Kaynaklar ve Eğitim Merkezi Başkanı.

Yurt içinde ve yurt dışından bazı devlet madalyaları aldı, konferans ve sempozyumlara katıldı.

Yayınlanmış eserleri:

Gelişen Arap Toplumuna Doğru, Dışarıdaki Âtıl Arap Emvâli, İslâmî Garanti Vasıtaları: Oluşturmak, Yanna Giden Yol.

Bu gün İslâm âlemi çok esash gayretler gerektiren tehlikeli bir merhaleden geçmektedir. Bizler bu darboğazdan çıkabilmek için bütün toplumsal müşküllerin halinde yardımlaşmamız ve işbirliği yapmamız, dinimizin sahih ta'lim usûllerine tekrar dönmemiz gerekmektedir. İşte bizler bu toplantıda belirttiğimiz hususu gerçekleştirmekteyiz. Ehl-i ilmin, onların tefekkür yollarının, meselelere getirdikleri çözüm yollarının tanınması bizim önümüzü aydınlatacak, tefekkür yapımıza ışık tutacaktır. Bu sebeple bu gibi toplantıları tertipleyen ve bu düşünceye sahip olan kişileri tebrik ediyorum. Zira bu gibi toplantıların, İslâm düşünürü Said Nursî gibi şahsiyetleri yakından tanımak isteyenlere bu fırsat tanındığından dolayı büyük önemi bulunmaktadır.

Üstad Bediüzzaman'ın hareketi, gayet şümüllü İslâmî bir harekettir. Diğer ülkelerdeki Müslümanların da kalkınma ve yenilenme konularında ittibâ edebilecekleri çok güzel bir örnektir. Zirâ Bediüzzaman, Resulullahın (a.s.m.) yaptığı uygulamalara bağlılığı açısından bir örnek ve önder, onun nûrundan istifadeyle materyalist medeniyete, Batılı akımlara ve İslâmî uyanışı önlemeye çalışan mühraklara şiddetle karşı koyan bir dâvâ adamıdır. Hiç şüphesiz, böyle bir hareketin daha fazla incelenmeye ve araştırılmaya ihtiyacı vardır. Zira bu, Müslümanların durumlarını ıslâh etmek, onları içinde buldukları sıkıntılardan kurtarmak yolundaki fikirleri ve görüşleri ihtiva eden önemli bir tecrübedir. Bu durumda, Bediüzzaman'ın hayatından bahsederek söze başlama zarureti vardır. O, gerçek bir mü'minin ahlakî hasletlerini temsil etmekte, Allah'tan başka hiç kimseden korkmamaktaydı. Batılı devletlerin oyunlarından uzak olmanın, materyalist medeniyetin her tarafı kaplayan ağından kurtulabilmenin reçetesi olarak İslâma sıkıca sarılmayı, uyanık bulunmayı, modern ilimlerden münasib olanları almayı, insanları Kur'ânî ve îmanî meselelerde, cehaletle mücadele konularında irşad etmeyi ortaya koymuştu. Aynı zamanda kalpten çıkıp başka kalplere ulaşan söz silâhının bu zamanda Müslümanlara îman hakikatlerini, Allah'a bağlanmayı ve bütün ilim ve ma'rifet sebeplerine bağlandıktan sonra Ona tevekkül etmeyi öğretmede çok büyük bir öneme sahip olduğuna derin bir inancı vardı. Zira imanın merkezi kalptir. Böyle bir iman gerçekleşirse bir fert bir ümmete, bir ümmet de Seyl-i Arîme, önünde hiçbir şeyin duramadığı parlak bir nûra dönüşür. Bütün söylediklerimizden hareketle diyebiliriz ki, Risale-i Nuru inceleyerek ve düşünerek okuyan herkes aynı şeyleri hissedebilir. Bu yüzden Bediüzzaman zamanın idarecilerine bu eserlerin önüne set çekmemelerini istemiştir. Çünkü buradaki sözleri Kur'ân-ı Kerim'in feyzinden fıskıran ifadelerdir. Aynı şeyleri, çeşitli mahkemelerde kendisini müdafaa etmek için defalarca söylemiştir. Bunun neticesi olarak da bir hapisten diğerine konulmuş, ancak her mahkeme celsesinde insanlar idam kararı beklerlerken Allah, inayetiyle onu korumuş ve mahkemelerin çoğu be-
raatle neticelenmiştir. Ne var ki, insanlar arasındaki şeytanın avaneleri yetkili makamlara yaranabilmek için her türlü kötülüğü ona reva görmüşler, hatta cenazesi defnedildikten sonra dahi mezarını açıp bilinmeyen bir yere defnetmişlerdi.

Bir çok defalar ehl-i dalaletin ehl-i hakka galebe çalmasını sebeplerini açıklarken, Müslümanların kendi aralarında ihtilafa düşmelerini, ittihat etmemelerini, sâlim bir şuur esasına dayanarak İslâma bağlanmamalarını bunun en önemli sebepleri arasında sayar. Çünkü, dünya menfaati onların bütün işlerinde galebe etmiş, Vahid-i Kâhâr olan Cenab-ı Hakka abd olacak yerde, paraya, makama ve şöhrete âdeta

kul olmuşlardı. İşte bizler günümüzde de aynı durumu görmekteyiz. Ne yazık ki nefislere hayvanî, nefsanî ve şahsî arzular hâkim durumdadır ve bu yönlerimiz bizleri sırat-ı müstakimden uzaklaştırmaktadır.

Şimdi birlikte düşünelim; günümüzde Müslümanların ellerindeki para miktarı 800 trilyon dolar civarındadır. Bunların büyük bölümü Batılı ülkelerin bankalarındadır. Bunları kullanmaktan dahi aciz olan Müslümanın parası, Batının iktisadî yapısının en esaslı direğidir. Eğer bizler bu paraların kârlarından ve gelirlerinden faydalanacak olsaydık, elde ettiğimiz gelirin sadece çok az bir kısmı dahi bütün İslâm âleminin sanayi bakımından kalkınmasına, bütün ziraî ihtiyaçlarını bizzat kendi imkânlarıyla karşılamasına, Batının teknolojisini en güzel şekilde istihdam etmesine yetecekti.

İslâm âleminin durumunu birlikte inceleyelim. İçlerinden bazılarının sahip olduğu mali imkân ihtiyaçlarının yüzlerce, binlerce kat üzerinde olmasına rağmen, elindeki iş gücü yok denecek kadar azdır. Bazılarında milyonlarca atıl vaziyette bekleyen iş gücü bulunmasına karşılık, iktisadî kalkınmasını ve gelişmesini sağlayacak seviyede malî imkânı yoktur. Bazı devletlerin ziraî, sînâî ve turistik imkânları fazlasıyla bulunmasına rağmen, bunları verimli bir şekilde işletme imkânları bulunmaz. İşte bu şekilde İslâm toplumları Doğudan Batıya kadar uzanmaktadır. Âdetâ Allah-ı Teâla Müslümanları bu şekilde birbirine muhtaç hale getirmiş, ittihat etmemizi, birbirimizi tamamlamamızı, kendi gücümüzü kazanabilmek ve arttırabilmek için yardımlaşmamızı zımnî olarak istemiştir. Eğer bizler bu birliği ve dayanışmayı kendi aramızda gerçekleştirebilirsek, en az Avrupa devletleri kadar kuvvetli olabiliriz. Bu ise, dinimize daha çok sarılarak, geçmiş ümmetlerin çöküşüne sebep olan lehviyatı, sefaheci, ahlâkî sapıklıkları bir kenara bırakıp, Batı medeniyetinden lâzım olan ilmî ve teknolojik yönleri alarak gerçekleşebilir. Kaldı ki, gerek Kur'ân-ı Kerim, gerek sünnet-i şerife bizlere en güzel örnekleri ve en doğru yolu göstermektedir. Eğer bu yolda zaaf göstermez, bu örneklerle bihakkın uyar, içimize sindirebilirsek başarılı olmamak için hiç bir sebep kalmaz.

Burada Üstad Bediüzzaman'ın nidâsına dönelim ve kardeşlerine hitaben söylediği sözlerine kulak verelim; Sizi korkutmak, ta ki mukaddes cihad-ı manevinizden sizleri uzaklaştırmak için ehl-i dalâlet ve ehl-i ilhâd üzerinize hücum ettiğinde onlara deyin ki: Bizler hizb-i Kur'ânız. Onun himayesine ve kal'ay-ı hasinine sığınınız. Batı dünyasının Müslümanlar arasında tefrikaya yolaçmak için ektiği ırkçılık fikri, Müslümanları birbirine düşürmüştür. Buradan hareketle Bediüzzaman dinsizliğe dayalı materyalist felsefeyi şiddetle tenkid etmiştir. Zira bu felsefe Müslümanların ruhlarındaki nuru söndürmeyi hedeflemektedir.

İşte bakınız; günümüz İslâm âlemindeki basın-yayına bir göz gezdirecek olursak, Batı kültürünün en kötü yönlerini bize gösteren dans, caz, şarkılar, sinemalar ve bu konuları işleyen kitapların reklâmlarıyla doludur. Bu şartlar altında Bediüzzaman'ın takip ettiği metod, İslâm devletlerinin kendi aralarındaki çekişmelerden kaçınmalarını, bizlerin birbirimizle hayır üzere muamelelerde bulunmamızı, Batının bizim için biçtiği tefrika ve ayrılık kilifından sıyrılmamızı gerektirir. Bediüzzaman'ın metodu sadece belirli bir toplum ve devlet dikkate alınarak ortaya çıkmamıştır. Her toplumda

ve ülkede uygulanabilecek özelliklere sahiptir. Kitabullahta, sünnet-i seniyyede ve sahabe fiillerinde gelen kurallar üzerine kurulu Kur'ânî bir metoddur.

Bediüzzaman Batı medeniyeti ile İslâm medeniyetini karşılaştırırken şu noktalara temas eder; Batı medeniyeti hakka değil kuvvete inanır. İslâm ise kuvvetin üzerinde yükselen hakka dâvet eder. Batı medeniyeti menfaate inanır. Batının iktisadi anlayışı bu esas üzerine kuruludur. İslâm ise maslahatı kabul eder. Batı medeniyeti paraya adeta tapar ve bunu hayatın vazgeçilmez bir temeli olarak kabul eder. İslâma göre paranın ve malın gerçek sahibi Allah'tır. İnsan ise yeryüzünde halifelik görevi gereği bunu faydalı şekillerde kullanır. Aksi olursa ondaki bu halifelik özelliği de ortadan kalkar. Dînî hareket tarzı insanları, paranın ve malın bütün insanların maslahatına uygun bir şekilde kullanmaya çağırır. Üzerine düşen zekat ve sadaka gibi görevleri yerine getirmesini ister. Batı medeniyeti mücadele ve müsademeye inanır. İslâm ise yardımlaşmaya çağırır. Batı medeniyeti hürriyet ve demokrasiyi sınırsız bir şekilde kabul eder. İslâm ise Allah'ın emirlerini ön plana çıkararak, İslâmî esasların belirlediği ve şeriatla sınırları çizilen ölçüler dahilindeki bir hürriyeti kabul eder.

İslâm, nuruya aklı aydınlatan imanın mekânı olan kalple yüceler, insanı, şanı yüce olan Allah'ın metoduna bütün uzuv ve hisleriyle bağlanmaya yönelterek Allah'a itaatı gerçekleştirir. Batı medeniyetinin ilmî yönleri hakkında Bediüzzaman'ın görüşü, İslâm'ın Müslüman insana bir görev olarak yüklediği maddenin, hayat kanunlarının künhüne vakıf olmak, ondan azami derecede istifade etmek görevine paraleldir. Çünkü insan yeryüzünde Allah'ın halifesidir. Allah'a ibadette bulunmak, kendini tahkik etmek, hayır tohumları ekmek ve ilerlemeyi gerçekleştirmek için yaratılmıştır. Buradan hareketle Bediüzzaman ilmî ve sınaî yönden medenileşme sebeplerini elde etmeye çağırır. Çünkü bu yol, İslâm âleminin kalkınması, kendisinin ve İslâmın mesajını bütün dünyaya bihakkın yayabilmesi için şiddetle ihtiyaç duyduğu kuvvetli bir toplum teşkil etmenin zaruretlerindedir.